

Külpolitikai reflektor

Milyen a szovjet moratóriumjavaslat világviszhangja?

Békefelhívások tízmilliónyi aláírással, tüntetéssorozattal a föld számos államában, s az USA tucatnyi nagyvárosában, tiltakozó gyűlések amerikai katonai létesítményeknél, kilométeres emberlánc az akropolisznál, polgármesterek világtalálkozója Japánban, s még sorolhatnánk az eseményeket tovább: valamennyi a Hirosima és Nagaszaki ellen négy évtizeddel ezelőtt végrehajtott amerikai atomtámadás évfordulójához kapcsolódik. Am a nukleáris eszközök elleni harcról, a fegyverkezési hajszát lefékezésének szükségességéről nem csupán szomorú mementóval összefüggésben esett szó világszerte az elmúlt hét folyamán. Kedden lépett ugyanis életbe a moszkvai moratóriumjavaslat, amely kimondja: a Szovjetunió egyoldalúan — de más országokat is csatlakozásra szólítva fel — az év végéig beszüntet mindenfajta atomfegyver-kísérletet.

A jószándékú kezdeményezés világpolitikai súlyát jól mutatja az elmúlt napokban tapasztalt széles körű nemzetközi érdeklődés. Kormányok, pártok, szervezetek sora üdvözölte Gorbacsov főtitkár indítványát, s a sajtóviszhang is jórészt arra a kedvező lehetőségre utal, amely pozitív fogadtatás esetén egy átfogó atomfegyver-kísérlet tilalmi szerződés megkötésére nyílna. Csakhogy a probléma épp ezzel a fogadtatással van. Az érintett országok (vagyis a nukleáris hatalmak) részéről ugyanis eddig vagy óvatosságot elhatárolódást, vagy egyenesen merev elutasítást volt a válasz. Kínai illetékesek például csupán annyit tettek közre, hogy Peking „tudomásul veszi” a szovjet kötelezettségvállalást, de nem utalt arra, hogy az ország maga is csatlakozna a moratóriumhoz.

Legfontosabb természetesen a washingtoni reagálás volt. Nos, hivatalos válasz még nem született, de a jelek arra mutatnak, hogy a Reagan-adminisztráció gyakorlatilag elzárkózik a moszkvai javaslatról, „félrevezető propagandafogásnak” minősítve azt, s a csatlakozás helyett ismét más témák, elsősorban a helyszíni ellenőrzés kérdését előtérbe állítva igyekezik visszaszerezni a kezdeményező szerepet a közvélemény szemében. Az amerikai elnök bizonyos — később saját gardája által is „átértelmezett” — kijelentései legfeljebb arra utalhattak, hogy a Fehér Ház a jelenlegi amerikai atomrobbantási sorozat befejezése után lesz hajlandó megfontolni bármilyen moratóriumot, ám amikor ennek várható időpontjáról esett szó, határozott választ nem tudott adni. Több szakértő viszont arra figyelmeztetett, hogy az úrhadviselés tervei belátható időn belül szinte kizárják a Washington-részéről remélt csatlakozást.

Az elmúlt napok egy másik, az atomfegyverkezés témakörével összefüggő, ám jóval kedvezőbb hangvételű

híre volt, hogy 13 csendes-óceáni ország atomfegyvermentes övezetté nyilvánította a Csendes-óceán déli részét. A megállapodás értelmében az érintett felek nem fejlesztenek ki, nem gyártanak, nem vásárolnak és nem fogadnak el más államoktól nukleáris robbanóeszközöket, s nem járulnak hozzá a körzetben atomkísérletek végrehajtásához sem. Utalt a dél-csendes-óceánihoz hasonló atomfegyvermentes övezetek kialakítására a japán szervezethez intézett üzenetében az SZKP KB főtitkára is. Gorbacsov többek közt a Balkánt, Észak-Európát, Délkelet-Ázsiát és Afrikát jelölte meg olyan területeként, ahol hasonló zónákat létre lehetne hozni.

Hogyan alakult a Nicaragua körüli válsághelyzet?

Diplomáciai és katonai hírek, magás szintű tárgyalások és ellenforradalmi támadások: sajnos nem sok változás mutatkozik a közép-amerikai válság ügyében. Nicaraguai részről hiába tesznek egyre újabb erőfeszítéseket az ellentétek békes úton történő megoldására (a héten például Daniel Ortega elnök jelentette be ismét, hogy országa módosított formában is elfogadja a Contadora-csoport közvetítő javaslatát, átfogó rendezési tervét), a szomszédos államok részéről nem mutatkozik nagy hajlandóság a példa követésére. Az állandósult határvesztés a Managuával szembenálló ellenforradalmi erőknek kedvez.

Hondurasi bázisairól például az EDN-szervezet fegyveresei intéztek támadást egy nicaraguai város ellen. A másik veszélyes incidens színhelye a Costa Ricával határos terület volt, ahol az Arde nevű ellenforradalmi csoport emberei egy amerikai „békehajó” utasait rabolták el. Megfigyelők felhívják a figyelmet arra, hogy mindkét szervezet Washingtontól kap — meghozzá növekvő mértékben — anyagi és politikai támogatást. Ezért tűntek visszaáznak azok a washingtoni Külügyminisztériumban kiadott felhívások az amerikai állampolgárok felkutatására. A békeharcosok azóta kiszabadultak...

Baljósak azok a hírek is, amelyek egy újabb, a térségben rendezendő amerikai hadgyakorlatról röppentek fel Washingtonban. A néhány nap múlva kezdődő, s egész szeptember elejéig tartó manőversorozat épp a karibi térség kényes stratégiai övezetében fogják tartani, ismét csak azt bizonyítva, hogy az Egyesült Államok a gazdaság és a diplomácia mellett a katonapolitika minden eszközét is felhasználja érdekei érvényesítésére, nyomásgyakorlásra és a közép-amerikai államok befolyásolására.

Mi jellemezte a casablancái arab csúcsteleket?

Már az előjelek sem voltak a legjobbak: amikor Hasszán marokkói uralkodó meghirdette az Arab Liga csúcsteleket, számos érintett ország eleve el-

utasítón vagy fenntartással hangoztatva reagált. Nem sokat segített a Liga külügyminisztereinek előzetes egyeztető értekezlete sem az álláspontok közelítésében, így végül ismét „csönkacsúcsra” került sor Casablancában. A távolmaradások, lemondások, illetve az a tény, hogy jó néhány állam csak alacsonyabb szinten képviseltette magát, természetesen a végéreményre is kihatott, hiába próbáltak a találkozó napirendjének összeállításánál a lehető legrugalmasabban eljárni. Az ellentétek mélységére utalt az is, hogy az elhúzódo viták miatt meg kellett hosszabbítani az ülést, s jórészt így is csak áthidaló, az eltéréseket biztosítgatók elé utaló döntéseket tudtak hozni.

A legnagyobb vihart — ez sem keltett az előjelek ismeretében meglepetést — a palesztinügy, pontosabban a Jordánia és a Palesztinai Felszabadítási Szervezet között kötött megállapodás, és annak hosszabb távú politikai következményei kavarták. Számos arab ország — különösen a távolmaradók — úgy véli, hogy az ammani egyezmény egy amerikai befolyást érve nyertes különbeke irányába mutat. A hírek szerint szintén éles véleménykültségek forrása volt az iraki-iráni háború, csakúgy, mint Egyiptom szerepének, az Arab Ligába történő visszafogadásának kérdése, s a libanoni helyzet. Összességében felő, hogy a casablancái csönkacsúcs ahelyett, hogy erősítette volna az annyira szükséges arab egységet, inkább még fokozta is a megosztottságot az érintett államok között.

Szegő Gábor

N. László Endre

Aranymosás a Tiszán és mellékfolyóin

Míg főként az erdélyi, de a mura-közi és dunai aranyosásról is igen régi adatok, dokumentumok állnak rendelkezésünkre, a tiszai aranyosásról a legrégebbi ilyen adatok a XVIII. és főként a XIX. században datálódtak, s ezért — ha a későbbiek során nem bukkannak régebbi keltezésű dokumentumokra — nem állapítható meg, mikor kezdődött el a Tiszán az aranyosás, bár a mellékfolyóin úzott aranyásztól sok régi adatunk van.

Schmidt László bányafőnök írja 1899-ben: „... A máramarosi aranyosás... a múlt század eleje óta legmagasabb helyről kiváló figyelem tárgyát képezte, a menyiben az 1712. és 1724. évi legmagasabb határozatokban amikor tudniillik VI. Károly királyunk uralkodása idejében Magyarországon az aranyosások üzembe vétele elrendeltetett a máramarosi már fenálló aranyosás fejlesztése az állami bevételek gyarapítása szempontjából kimondott...”

1727—28-ban — Aranyász Sándor által betanított — sóvágók és jobbagyók foglalkoztak itt aranyosással. 1730-ban két aranyosó 188 pizeta (940 gramm) mosott aranyat váltott be a rónaszéki sóbányahivatalnál, pedig az aranyások már akkoriban is a feketepeiacon értékesítették mosott aranyuk legnagyobb részét! De ennyi is elég volt, hogy felpszkálja az akkori illetékeseket, és 1731-ben már huszonhat aranyosózt küldtek Máramarosba. Ezek azonban nem ismerték az aranyosás ottani módját, nem boldogultak, s ezért hazaküldték őket. Egészen 1776-ig csak a helybéli lakosok foglalkoztak aranyosással, mégpedig csak Tiszaújfalag, ahol a hivatalosan értékesített máramarosi aranyának az egyharmadát váltották be.

1776-ban huszonhárom cigány családot telepítettek ide, hogy itt — az 1749. és 1776. évi legmagasabb

Magyar—NDK tárgyalások

Budapest (MTI)

Pénteken Budapesten befejezte magyarországi tárgyalásait Hans Reichelt miniszterelnök-helyettes, az NDK környezetvédelmi és vízgazdálkodási minisztere, aki augusztus 5. és 9. között küldöttség élén hazánkban tartózkodott.

Az NDK miniszterelnök-helyettese megbeszéléseket folytatott Abraham Kálmán államtitkárral, az Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatal elnökével is. Áttekintették az együttműködés eddigi tapasztalatait, és aláírták a két ország közötti, 1990-ig szóló együttműködési megállapodást. Ez egyebek között tartalmazza a környezetvédelmi mérőellenőrző és információrendszer, a levegőtisztaságvédelem, a veszélyes hulladékok újrahasznosítása és ártalmatlanítása területén előirányzott közös feladatokat.

Hans Reichelt tárgyalásokat folytatott Kovács Antal államtitkárral, az Országos Vízügyi Hivatal elnökével. Jóváhagyták és aláírták a két ország közötti, 1986-tól 1990-ig szóló vízügyi műszaki-tudományos együttműködési munkatervet, amely mindkét országban a legfontosabb vízügyi feladatok magas szintű tudományos megoldásának előmozdítását tűzi ki célul. A két ország vízügyi szakemberei és intézményei együttműködnek egyebek között, a vízkészletekkel történő racionálisabb gazdálkodásban, a vízminőség-védelemben, az ivóvízkezelés technológiájának fejlesztésében, a biotechnológia új eredményeinek alkalmazásában, és az elektrifikálásban, és a vízgazdálkodásban történő széles körű megálpozásában.

A Hans Reichelt vezette

küldöttség látogatást tett a Tiszai Vegyi Kombinátban, megismerkedett a szennyvíztisztítás módszerével, s ott tanulmányozta a környezetvédelmi tevékenységet és a veszélyes hulladékokat égető berendezést. Szentendren a delegáció megtekintette a Duna menti parti szűrővízbázisokat, és megismerkedett a Duna Menti Regionális Vízmű- és Vízgazdálkodási Vállalat munkájával. Budapesten megismertette az Észak-pesti Szennyvíztisztító Telepet és látogatást tett a Vízgazdálkodási Intézetben és a Vízgazdálkodási Tudományos Kutató Központban, ismerkedve a vízügyi ágazatban folyó kutató-fejlesztő munkával.

Hans Reichelt miniszterelnök-helyettes fogadta Maróthy László, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Minisztertanács elnök-helyettese.

Szovjet—bolgár kormányfői megbeszélések

Moszkva (MTI)

Szovjet—bolgár kormányfői megbeszéléseket tartottak pénteken Moszkvában. Nyikolaj Tihonov szovjet miniszterelnök elsősorban a két ország gazdasági kapcsolatának alakulását, az 1986—1990 közötti időszakra szóló népgazdasági tervek egyeztetésével összefüggő kérdéseket tekintette át bolgár kollégájával, Grisa Filipovval, aki pénteken érkezett Moszkvába, s a tárgyalások végeztével még a nap folyamán elutazott a szovjet fővárosból.

A megbeszélésen hangsú-

Konszlantyin Kocsetov kitüntetése

Budapest (MTI)

Az Elnöki Tanács Konszlantyin Kocsetov vezéréredésnek, az ideiglenesen hazánkban állomásozó szovjet déli hadseregcsoport volt parancsnokának, a magyar—szovjet katonai kapcsolatok erősítésében szerzett érdemei elismeréseké haza-térése alkalmából a Vörös Zászló Érdemrend kitüntetését adományozta. A kitüntetés Losonazi Pál, az Elnöki Tanács elnöke pénteken adta át. Az átadásnál jelen volt Oláh István honvédelmi miniszter. Kovács Jenő, az MSZMP Központi Bizottságának osztályvezető-helyettese és Nagu Gábor külügyminiszter-helyettes. Részt vett a kitüntetés átadásán Ivan Aboimov követnancos is.

lyozták, hogy a két ország idén júniusban Moszkvában aláírt, 2000-ig érvényes gazdasági és tudományos-műszaki együttműködési programja jó feltételeket teremt a két fél szükségleteit és reális lehetőségeit is figyelembe vevő gazdasági és tudományos-műszaki kapcsolatfejlesztéshez.

A két miniszterelnök megerősítette, hogy a Szovjetunió és Bulgária minden lehetséges módon elő akarja segíteni a KGST keretén belül folytatott együttműködés fejlesztését.

pátensek szerint — kizárólag csak aranyosással foglalkozzanak. Mivel azonban jobbágyi kötelességeket is róttak ki rájuk, aranyosással csak mellékesen foglalkoztak. Ezért a kincstár még huszonhárom — csupán aranyosással foglalkozó — aranyosó cigányt szerződtetett ide.

1784-ben harmincnégy aranyász dolgozott itt.

1785-ben a telepítvényeseket különféle kedvezésekkel próbálta helyhez kötni a kincstár és a megye. Az érdekesség kedvéért elsorolom ezeket a kedvezményeket. Mindegyikük kapott egy negyed telket, évi 5 forint 10 krajcárnyi taksára, két marhára tartási engedélyt, ingyen fát, a házépítéshez, de arra is kötelezték őket, hogy évente legalább öt darab arany súlyának megfelelő mosott aranyat kell beszolgáltatniuk a kincstári főpénztárba, grammonként 2 forint 26 krajcáros beváltási áron. Igazán kevéssel beérte a kincstár, s az aranyosók annyit fektethettek az arannyal, amennyit csak akartak. Az aranybevéttel járó teendők elvégzéséért a főpénztári tiszték aranyanként 18 krajcárnyi jutalomban részesültek. Ekkor a következő helyeken mostak itt aranyat az idetelepített aranyosó cigányok: Bocskó, Lonka, Farkasréve, Felsővisó, Körtvélyes, Tecsó, Visk, Huszt, Tiszaújfalag, s a környék öslakói még egy egész sor más helyen is.

A cigány aranyosók egészen a múlt század negyvenes éveinek végéig mosták az aranyat Visón, Lonkán, Körtvélyesen, Szarvaszón, Hosszszűmezőn és Tiszaújfalakon. Az oláh-polyánai aranybevéltő, Szigeti János szerint aranyat mosnak még 1812-ben Kábola-Polyánán, Kaszó-Polyánán és a Szevitzky patakban. 1842-ben — Vesmás szerint — jó eredménnyel moshattak arany Bocskón, Lonkán, Tekeházán, Szeklencén, Szaplancán és más helyeken. S ha ezek a bányász szakemberek az aranyosásnak is szakemberei lettek volna, sokkal többet mondhattak volna!...

Az eredmények azonban — a kezdet kezdetén még így is — biztatóak voltak, túlszárnyaltak minden várakozást. Azután a beváltóba vitt arany mennyisége évről évre csökkeni kezdett. Az aranyosó cigányok ezt azzal magyarázták, hogy a gyakori árvizek akadályozták őket munkájuk végzésében!... Minden

igazi aranyász tudja, hogy minden árvíz frissen hozott aranyat jelent, tehát ez a kifogás csak laikusok előtt állhatta meg a helyét. Az aranybevéltő vezetője is gyanút fogott. A megtartott vizsgálatok, házkutatások és nyomozások során az derült ki, hogy az arany lassú „elapadásának” oka az, hogy az aranyosok vérszemet kaptak, s kimosott aranyuknak egyre nagyobb részét adták el a csempészeknek, értékesítették a — hivatalosnál lényegesen jobb áron — a feketepeiacon.

Ráadásul, a bányász szakemberek — igen helyesen — azt is megállapították, hogy az aranyosó cigányok aranyosás alkalmatlansága és eljárása bizonyára jól bevált Erdélyben, ahol nagyobb szemcsészetű aranyat mostak, mint a Máramarosban. A Tisza aranyának döntő többsége azonban apró szemcsészetű, s pontosan ez megy itt veszendőbe, évről évre, s ráadásul a cigányok megbízhatatlanok. Ha nagyobb kihozattal akarnak elérni, tökéletesíteni kell az aranyosó eljárást és alkalmatlanságot. Az aranyosók mellé felügyelőt kell kinevezni, akik ellenőrzik az aranyosókat, s kötelezik őket aranyuk gyakori beváltására!...

Kedves olvasóm, gondoljanak csak arra, hogy 1730-ban két helybéli aranyosó 188 pizeta, tehát 940 gramm mosott aranyat váltott be, 1846-ban pedig huszonnyolc aranyosó cigány mindössze 445 grammmot!... Ez az arany még akkor is megdöbbentő, ha arra gondolunk, hogy a két aranyász talán nem egy év „aranytermését” váltotta be 1730-ban.

A cigányok ilyen sok aranyat adták el feketén — kérdezhetné valaki.

Igen, bizonyára sokat, de valószínűleg a két helybéli aranyász sem volt ártatlan báránnyak, aki nem tudott arról, hogy a feketepeiacon lényegesen többet fizetnek az aranyért, mint a beváltó hivatalban, s abban a világban is minden szentnek — és minden aranyásznak is — maga felé hajlott a keze. Hiszen a csempészek körüldöntgák őket.

Volt azonban itt valami más is! Hogy mi, még, arról majd a következő számban olvashatnak. S ráadásul, megtudhatják azt is, honnan került az arany a Tisza, valamint mellékfolyóinak főnyébe, meg, hogy, milyen is a tiszai arany.

(Folytatjuk)

Megemlékezés

Nagaszaki (MTI)

„Nagaszaki legyen az utolsó város, amely útélte egy atomtámadás borzalma!” — egyebek között ezt tartalmazza a világ békeszerető erőihez intézett, a japán város békeparkjában pénteken elhangzott felhívás. A negy-

ven évvel ezelőtti amerikai atomtámadás színhelyén rendezett megemlékezésen Nagaszaki több tízezer lakója, Hirosima és más japán városok küldöttei, továbbá számos külföldi ország békeszervezeteinek képviselői vettek részt.